

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **İçişleri Bakanı Mustafa Çiftçi** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN
Diyarbakır Milletvekili

1925 yılında idam edilen Şeyh Said ile 46 arkadaşının mezar yerleri, infazların üzerinden 101 yılı aşkın süre geçmiş olmasına rağmen bugüne kadar kamuoyuna açıklanmamıştır. Uzun yıllardır aile bireyleri, sivil toplum kuruluşları, hukuk örgütleri ve araştırmacılar tarafından mezar yerlerinin tespit edilmesi ve açıklanması yönünde çeşitli başvurular yapılmaktadır. Son olarak Diyarbakır Barosu, Şeyh Said Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği ile aile bireylerinin yaptığı başvuruların ve devam eden hukuki süreçlerin sonuçsuz bırakılmasına ilişkin yaptığı açıklamada, mezar yerlerinin hâlen açıklanmamasının demokratikleşme ve toplumsal barış açısından mevcut sürecin ruhuyla bağdaşmadığını ifade etmiştir.

Yakınlarının akıbetini öğrenme ve cenazelerine ulaşabilme hakkı, uluslararası insan hakları hukukunda korunan temel haklar arasında yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında da devletlerin, yakınlarının akıbetine ilişkin belirsizlikleri gidermek ve ailelerin bilgiye erişimini sağlamak yönünde pozitif yükümlülükleri bulunduğu kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler insan hakları mekanizmaları da ağır insan hakları ihlalleri ve geçmişte yaşanan hak ihlallerine ilişkin olaylarda mağdurların ve yakınlarının hakikati bilme hakkının güvence altına alınması, devlet arşivlerinin erişilebilir hâle getirilmesi ve kayıp veya mezar yeri bilinmeyen kişilere ilişkin etkili araştırmalar yürütülmesini devletlerin temel yükümlülükleri arasında değerlendirmektedir. Bu yükümlülükler, geçmişle yüzleşme, toplumsal barışın güçlendirilmesi ve hukukun üstünlüğü'nün tesis edilmesi açısından evrensel insan hakları standartlarının önemli bir parçasıdır.

Devletlerin geçmişte yaşanan ağır hak ihlalleriyle yüzleşmesi, yalnızca mağdur ailelerin adalet talebinin karşılanması açısından değil, toplumsal barışın güçlenmesi, ortak hafızanın inşası ve hukuk devletine duyulan güvenin pekiştirilmesi bakımından da önem taşımaktadır. 101 yılı aşkın süredir devam eden belirsizliğin giderilmesi, insani olduğu kadar hukuki ve vicdani bir sorumluluktur. Aradan bir asırdan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen mezar yerlerinin açıklanmamış olması, ailelerin yıllardır süren hakikat arayışını devam ettirmelerine neden olmaktadır. Ayrıca toplumsal hafıza, geçmişle yüzleşme ve demokratikleşme tartışmaları açısından da önemli bir eksiklik oluşturmaktadır.

Bu bağlamda;

- 1- Bakanlığınız arşivlerinde Şeyh Said ile idam edilen 46 arkadaşının defnedildiği yerlere ilişkin herhangi bir kayıt, belge, harita, kroki veya bilgi bulunmakta mıdır?
- 2- Bugüne kadar Şeyh Said'in aile bireyleri, Şeyh Said Eğitim Kültür ve Dayanışma Derneği ve Diyarbakır Barosu tarafından yapılan başvurular kapsamında Bakanlığınızca hangi işlemler gerçekleştirilmiştir?
- 3- Mezar yerlerinin tespit edilmesi amacıyla Bakanlığınız tarafından bugüne kadar herhangi bir arşiv taraması, kurumlar arası yazışma, uzman incelemesi veya araştırma yürütülmüş müdür? Yürütüldüyse sonuçları nelerdir?
- 4- Bakanlığınızın elinde mezar yerlerine ilişkin bilgi veya belge bulunuyorsa bunların ailelerle paylaşılmamasının hukuki gerekçesi nedir?
- 5- 101 yılı aşkın süre geçmesine rağmen mezar yerlerinin kamuoyuna açıklanmamış olmasının gerekçesi nedir?
- 6- Demokratikleşme, toplumsal barış ve geçmişle yüzleşme yönündeki tartışmaların sürdüğü mevcut süreçte, mezar yerlerinin tespit edilmesi, arşiv kayıtlarının kamuoyuna açıklanması ve ailelerin bilgi edinme taleplerinin karşılanmasına yönelik Bakanlığınızın yürüttüğü veya hazırlığını yaptığı herhangi bir çalışma bulunmakta mıdır?
- 7- Bakanlığınız, geçmiş dönemlerde idam edilen, infaz edilen veya yaşamını yitirdikten sonra mezar yerleri kamuoyuna açıklanmayan kişilere ilişkin arşiv kayıtlarının gözden geçirilmesi, hakikatin ortaya çıkarılması ve ailelerin bilgi edinme taleplerinin karşılanmasına yönelik kurumsal bir çalışma veya eylem planı hazırlamayı düşünmekte midir?